श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री लीलाशुककवि विरचितम्

॥ श्री कृष्णकर्णामृतम् ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्री कृष्णकर्णामृतम् ॥

॥ प्रथमाश्वासः ॥

चिन्तामणिर्जयति सोमगिरिर्गुरुर्मे
शिक्षागुरुश्च भगवान् शिखिपिञ्छमौळिः।
यत्पादकल्पतरुपल्लवशेखरेषु
लीलास्वयंवररसं लभते जयश्रीः ॥ 1.1 ॥

अस्ति स्वस्तरुणीकराग्रविलसत्कल्पप्रसूनाप्लुतं
वस्तुप्रस्तुतवेणुनादलहरीनिर्वाणनिर्व्याकुलम्।
स्रस्तस्रस्तनिरुद्धनीविविलसद्गोपीसहस्रावृतं
हस्तन्यस्तनतापवर्गमखिलोदारं किशोराकृति ॥ 1.2 ॥

चातुर्यैकनिधानसीमचपलापाङ्गच्छटामन्थरं
लावण्यामृतवीचिलालितदृशं लक्ष्मीकटाक्षादृतम्।
कालिन्दीपुलिनाङ्गणप्रणयिनं कामावताराङ्कुरं
बालं नीलममी वयं मधुरिमस्वाराज्यमाराध्नुमः ॥ 1.3 ॥

बर्होत्तंसविलासिकुन्तलभरं माधुर्यमग्राननं
प्रोन्मीलन्नवयौवनं प्रविलसद्वेणुप्रणादामृतम्।
आपीनस्तनकुड्मलाभिरभितो गोपीभिराराधितं
ज्योतिश्चेतसि नश्चकास्ति जगतामेकाभिरामाद्भुतम् ॥ 1.4 ॥

मधुरतरस्मितामृतविमुग्धमुखाम्बुरुहं
मदशिखिपिञ्छलाञ्छितमनोज्ञकचप्रचयम्।

विषयविषामिषग्रसनगृध्नुनि चेतसि मे
विपुलविलोचनं किमपि धाम चकास्ति चिरम्॥ **1.5**॥

मुकुलायमाननयनाम्बुजं विभो -
र्मुरळीनिनादमकरन्दनिर्भरम्।
मुकुरायमाणमृदुगण्डमण्डलं
मुखपङ्कजं मनसि मे विजृम्भताम्॥ **1.6**॥

कमनीयकिशोरमुग्धमूर्तेः
कलवेणुक्वणितादृताननेन्दोः।
मम वाचि विजृम्भतां मुरारे -
र्मधुरिम्णः कणिकापि कापि कापि॥ **1.7**॥

मदशिखण्डिशिखण्डविभूषणं
मदनमन्थरमुग्धमुखाम्बुजम्।
व्रजवधूनयनाञ्चलवञ्चितं
विजयतां मम वाङ्मयजीवितम्॥ **1.8**॥

पल्लवारुणपाणिपङ्कजसङ्गिवेणुरवाकुलं
फुल्लपाटलपाटलीपरिवादिपादसरोरुहम्।
उल्लसन्मधुराधरद्युतिमञ्जरीसरसाननं
वल्लवीकुचकुम्भकुङ्कुमपङ्किलं प्रभुमाश्रये॥ **1.9**॥

अपाङ्गरेखाभिरभङ्गुराभि -
रनङ्गरेखारसरञ्जिताभिः।
अनुक्षणं वल्लवसुन्दरीभि -
रभ्यर्च्यमानं विभुमाश्रयामः॥ **1.10**॥

हृदये मम हृद्यविभ्रमाणां
हृदयं हर्षविशाललोलनेत्रम्।

तरुणं व्रजबालसुन्दरीणां
तरलं किञ्चन धाम सन्निधत्ताम्॥ **1.11**॥

निखिलभुवनलक्ष्मीनित्यलीलास्पदाभ्यां
कमलविपिनवीथीगर्वसर्वङ्कषाभ्याम्।
प्रणमदभयदानप्रौढिगाढोद्धताभ्यां
किमपि वहतु चेतः कृष्णपादाम्बुजाभ्याम्॥ **1.12**॥

प्रणयपरिणताभ्यां प्राभवालम्बनाभ्यां
प्रतिपदललिताभ्यां प्रत्यहं नूतनाभ्याम्।
पतिमुहुरधिकाभ्यां प्रस्नुवल्लोचनाभ्यां
प्रभवतु हृदये नः प्राणनाथः किशोरः॥ **1.13**॥

माधुर्यवारिधिमदान्धतरङ्गभङ्गी -
शृङ्गारसङ्कलितशीतकिशोरवेषम्।
आमन्दहासललितानन चन्द्रबिम्ब -
मानन्दसंप्लवमनुप्लवतां मनो मे॥ **1.14**॥

अव्याजमञ्जुलमुखाम्बुजमुग्धभावै -
रास्वाद्यमाननिजवेणुविनोदनादम्।
आक्रीडतामरुणपादसरोरुहाभ्या -
मार्द्रे मदीयहृदये भुवनार्द्रमोजः॥ **1.15**॥

मणिनूपुरवाचालं वन्दे तच्चरणं विभोः।
ललितानि यदीयानि लक्ष्माणि व्रजवीथिषु॥ **1.16**॥

मम चेतसि स्फुरतु वल्लवीविभो -
र्मणिनूपुरप्रणयिमञ्जुशिञ्जितम्।

कमलावनेचरकळिन्दकन्यका -
कलहंसकण्ठकलकूजितादृतम् ॥ **1.17** ॥

तरुणारुणकरुणामयविपुलायतनयनं
कमलाकुचकलशीभरविपुलीकृतहृदयम्।
मुरळीरवतरळीकृतमुनिमानसनलिनं
मम खेलति मदचेतसि मधुराधरममृतम् ॥ **1.18** ॥

आमुग्धमर्धनयनाम्बुजचुम्ब्यमान -
हर्षाकुलव्रजवधूमधुराननेन्दोः।
आरब्धवेणुरवमादिकिशोरमूर्ते -
राविर्भवन्ति मम चेतसि केऽपि भावाः ॥ **1.19** ॥

कलक्वणितकङ्कणं करनिरुद्धपीताम्बरं
क्रमप्रसृतकुन्तलं कलितबर्हभूषं विभो।
पुनः प्रसृतिचापलं प्रणयिनीभुजायन्त्रितं
मम स्फुरतु मानसे मदनकेळिशय्योत्थितम् ॥ **1.20** ॥

स्तोकस्तोकनिरुध्यमानमृदुलप्रस्यन्दिमन्दस्मितं
प्रेमोद्भेदनिरर्गळप्रसृमरप्रव्यक्तरोमोद्गमम्।
श्रोतृश्रोत्रमनोहरव्रजवधूलीलामिथो जल्पितं
मिथ्यास्वापमुपास्महे भगवतः क्रीडानिमीलद्दृशः ॥ **1.21** ॥

विचित्रपत्राङ्कुरशालिबाला -
स्तनान्तरं मौनिमनोन्तरं वा।
अपास्य वृन्दावनपादपास्य -
मुपास्यमन्यन्न विलोकयामः ॥ **1.22** ॥

सार्धं समृद्धैरमृतायमानै -
राध्मायमानैर्मुरळीनिनादैः।

मूर्धाभिषिक्तं मधुराकृतीनां
बालं कदा नाम विलोकयिष्ये ॥ **1.23** ॥

शिशिरीकुरुते कदानु नः
शिखिपिञ्छाभरणश्शिशुर्दृशोः।
युगळं विगळन्मधुद्रव
स्मितमुद्रामृदुना मुखेन्दुना ॥ **1.24** ॥

कारुण्यकर्बुरकटाक्षनिरीक्षणेन
तारुण्यसंवळितशैशववैभवेन।
आपुष्णता भुवनमद्भुतविभ्रमेण
श्रीकृष्णचन्द्र ! शिशिरी कुरु लोचनं मे ॥ **1.25** ॥

कदा वा काळिन्दीकुवलयदळश्यामलतराः
कटाक्षा लक्ष्यन्ते किमपि करुणावीचिनिचिताः।
कदा वा कन्दर्पप्रतिभटजटाचन्द्रशिशिराः
किमप्यन्तस्तोषं ददति मुरळीकेळिनिनदाः ॥ **1.26** ॥

अधीरमालोकितमार्द्रजल्पितं
गतं च गम्भीरविलासमन्थरम्।
अमन्दमालिङ्गितमाकुलोन्मद -
स्मितं च ते नाथ वदन्ति गोपिकाः ॥ **1.27** ॥

अस्तोकस्मितभरमायतायताक्षं
निश्शेषस्तनमृदितं व्रजाङ्गनाभिः।
निस्सीमस्तबकितनीलकान्तिधारं
दृश्यासं त्रिभुवनसुन्दरं महस्ते ॥ **1.28** ॥

मयि प्रसादं मधुरैः कटाक्षै -
र्वंशीनिनादानुचरैर्विधेहि।

त्वयि प्रसन्ने किमिहापरैर्न -
स्त्वय्यप्रसन्ने किमिहापरैर्नः ॥ **1.29** ॥

निबद्धमुग्धाञ्जलिरेष याचे
नीरन्ध्रदैन्योन्नतमुक्तकण्ठम्।
दयाम्बुधे देव भवत्कटाक्ष -
दाक्षिण्यलेशेन सकृन्निषिञ्च ॥ **1.30** ॥

पिञ्छावतंसरचनोचितकेशपाशे
पीनस्तनीनयनपङ्कजपूजनीये।
चन्द्रारविन्दविजयोद्यतवक्त्रबिम्बे
चापल्यमेति नयनं तव शैशवे नः ॥ **1.31** ॥

त्वच्छैशवं त्रिभुवनाद्भुतमित्यवैमि
यच्चापलं च मम वागविवादगम्यम्।
तत्किं करोमि विरणन्मुरळीविलास -
मुग्धं मुखाम्बुजमुदीक्षितुमीक्षणाभ्याम् ॥ **1.32** ॥

पर्याचितामृतरसानि पदार्थभङ्गी
फल्गूनि वल्गितविशालविलोचनानि।
बाल्याधिकानि मदवल्लवभावितानि
भावे लुठन्ति सुदृशां तव जल्पितानि ॥ **1.33** ॥

पुनः प्रसन्नेन मुखेन्दुतेजसा
पुरोऽवतीर्णस्य कृपामहाम्बुधेः।
तदेव लीलामुरळीरवामृतं
समाधिविघ्नाय कदानु मे भवेत् ॥ **1.34** ॥

भावेन मुग्धचपलेन विलोकनेन
मन्मानसे किमपि चापलमुद्वहन्तम्।

लोलेन लोचनरसायनमीक्षणेन
लीलाकिशोरमुपगूहितुमुत्सुकोऽस्मि ॥ **1.35** ॥

अधीरबिम्बाधरविभ्रमेण
हर्षार्द्रवेणुस्वरसम्पदा च।
अनेन केनापि मनोहरेण
हा हन्त हा हन्त मनो धिनोति ॥ **1.36** ॥

यावन्न मे निखिलमर्मदृढाभिघात -
निस्सन्धिबन्धनमुदेत्यसवोपतापः।
तावद्भिभो भवतु तावकवक्त्रचन्द्र -
चन्द्रातपद्विगुणिता मम चित्तधारा ॥ **1.37** ॥

यावन्न मे नरदशा दशमी दृशोऽपि
रन्ध्रादुदेति तिमिरीकृतसर्वभावा।
लावण्यकेळिभवनं तव तावदेतु
लक्ष्म्याः समुत्क्वणितवेणुमुखेन्दुबिम्बम् ॥ **1.38** ॥

आलोललोचनविलोकितकेळिधारा -
नीराजिताग्रसरणेः करुणाम्बुराशेः।
आर्द्राणि वेणुनिनदैः प्रतिनादपूरै -
राकर्णयामि मणिनूपुरशिञ्जितानि ॥ **1.39** ॥

हे देव हे दयित हे जगदेकबन्धो
के कृष्ण हे चपल हे करुणैकसिन्धो।
हे नाथ हे रमण हे नयनाभिराम
हा हा कदा नु भवितासि पदं दृशोर्मे ॥ **1.40** ॥

अमून्यधन्यानि दिनान्तराणि
हरे त्वदालोकनमन्तरेण।

अनाथबन्धो करुणैकसिन्धो
हा हन्त हा हन्त कथं नयामि ॥ **1.41** ॥

किमिव शृणुमः कस्य ब्रूमः कथं कृतमाशया
कथयत कथं धन्यामन्यामहे हृदयेशयम्।
मधुरमधुरस्मेराकारे मनोनयनोत्सवे
कृपणकृपणा कृष्णे तृष्णा चिरं बत लम्बते ॥ **1.42** ॥

आभ्यां विलोचनाभ्या -
मम्बुजदळललितलोचनं बालम्।
द्वाभ्यामपि परिरब्धुं
दूरे मम हन्त दैवसामग्री ॥ **1.43** ॥

अश्रान्तस्मितमरुणारुणाधरोष्ठं
हर्षार्द्रद्विगुणमनोज्ञवेणुगीतम्।
विभ्राम्यद्विपुलविलोचनार्धमुग्धं
वीक्षिष्ये तव वदनाम्बुजं कदा नु ॥ **1.44** ॥

लीलायताभ्यां रसशीतलाभ्यां
नीलारुणाभ्यां नयनाम्बुजाभ्याम्।
आलोकयेदद्भुतविभ्रमाभ्यां
बालः कदा कारुणिकः किशोरः ॥ **1.45** ॥

बहुळचिकुरभारं बद्धपिञ्छावतंसं
चपलचपलनेत्रं चारुबिम्बाधरोष्ठम्।
मधुरमृदुलहासं मन्थरोदारलीलं
मृगयति नयनं मे मुग्धवेषं मुरारेः ॥ **1.46** ॥

बहुलजलदच्छायाचोरे विलासभरालसं
मदशिखिशिखालीलोत्तंसं मनोज्ञमुखाम्बुजम्।

कमपि कमलापाङ्गोदग्रप्रपन्नजगज्जितं
मधुरिमपरीपाकोद्रेकं वयं मृगयामहे ॥ **1.47** ॥

परामृश्यं दूरे परिशदि मुनीनां व्रजवधू -
दृशां दृश्यं शश्वत्त्रिभुवनमनोहारिवपुषम्।
अनामृश्यं वाचामनिदमुदयानामपि कदा
दरीदृश्ये देवं दरदळितनीलोत्पलनिभम् ॥ **1.48** ॥

लीलाननाम्बुजमधीरमुदीक्षमाणं
नर्माणि वेणुविवरेषु निवेशयन्तम्।
डोलायमाननयनं नयनाभिरामं
देवं कदानु दयितं व्यतिलोकयिष्ये ॥ **1.49** ॥

लग्नं मुहुर्मनसि लम्पटसंप्रदायि
लेखाविलेखनरसज्ञमनोज्ञवेषम्।
लज्जन्मृदुस्मितमधुस्नपिताधरांशु -
राकेन्दुलाळितमुखेन्दु मुकुन्दबाल्यम् ॥ **1.50** ॥

अहिमकरकरनिकरमृदुमृदितलक्ष्मी -
सरसतरसरसिरुहसदृशदृशि देवे।
व्रजयुवतिरतिकलहविजयिनिजलीला -
मदमुदितवदनशशिमधुरिमणि लीये ॥ **1.51** ॥

करकमलदलदळितलळिततरवंशी
कलनिनदगळदमृतघनसरसि देवे।
सहजरसभरभरितदरहसितवीथी -
सततवहदधरमणिमधुरिमणि लीये ॥ **1.52** ॥

कुसुमशरशरसमरकुपितमदगोपी -
कुचकलशघुसृणरसलसदुरसि देवे।

मदलुलितमृदुहसितमुषितशशिशोभा -
मुहुरधिकमुखकमलमधुरिमणि लीये ॥ **1.53** ॥

आनम्रामसितभ्रुवोरुपचितामक्षीणपक्ष्माङ्कुरे -
ष्वालोलामनुरागिणोर्नयनयोरार्द्रां मृदौ जल्पिते।
आताम्रामधरामृते मदकलामम्लानवंशीरवे -
ष्वाशास्ते मम लोचनं व्रजशिशोर्मूर्तिं जगन्मोहिनीम् ॥ **1.54** ॥

तत्कैशोरं तच्च वक्त्रारविन्दं
तत्कारुण्यं ते च लीलाकटाक्षाः।
तत्सौन्दर्यं सा च मन्दस्मितश्रीः
सत्यं सत्यं दुर्लभं दैवतेषु ॥ **1.55** ॥

विश्वोपप्लवशमनैकबद्धदीक्षं
विश्वासस्तवकितचेतसां जनानाम्।
पश्यामः प्रतिनवकान्तिकन्दळार्द्रं
पश्यामः पथि पथि शैशवं मुरारेः ॥ **1.56** ॥

मौळिश्चन्द्रकभूषणा मरकत स्तम्भाभिरामं वपु -
र्वक्त्रं चित्रविमुग्धहासमधुरं बाले विलोले दृशौ।
वाचश्शैशवशीतलामदगजश्लाघ्या विलासस्थिति -
र्मन्दं मन्दमये ! क एष मथुरावीथीमितो गाहते ॥ **1.57** ॥

पादौ पादविनिर्जिताम्बुजवनौ पद्मालयालङ्कृतौ
पाणी वेणुविनोदनप्रणयिनौ पर्याप्तशिल्पश्रियौ।
बाहू दोहदभाजनं मृगदृशां माधुर्यधारा गिरो
वक्त्रं वाग्विभवातिलङ्घितमहो ! बालं किमेतन्महः ॥ **1.58** ॥

बर्हं नाम विभूषणं बहुमतं वेषाय शेषैरलं
वक्त्रं द्वित्रिविशेषकान्तिलहरीविन्यासधन्याधरम्।

शीलैरल्पधियामगम्यविभवैः शृङ्गारभङ्गीमयं
चित्रं चित्रमहो विचित्रममहो चित्रं विचित्रं महः॥ **1.59**॥

अग्रे समग्रयति कामपि केलिलक्ष्मी -
मन्यासु दिक्ष्वपि विलोचनमेव साक्षि।
हा हन्त हस्तमथदूरमहो किमेत -
दासीत् किशोरमयमम्ब ! जगत्त्रयं मे॥ **1.60**॥

चिकुरं बहुळं विरळं भ्रमरं
मृदुलं वचनं विपुलं नयनम्।
अधरं मधुरं वदनं ललितं
चपलं चरितन्तु कदाऽनुभवे॥ **1.61**॥

परिपालय नः कृपालये -
त्यसकृज्जल्पितमात्मबान्धबः।
मुरळी मृदुलस्वनान्तरे
विभुराकर्णयिता कदा नु नः॥ **1.62**॥

कदा नु कस्यां नु विपद्दशायां
कैशोरगन्धिः करुणाम्बुधिर्नः।
विलोचनाभ्यां विपुलायताभ्यां
व्यालोकयिष्यन् विषयीकरोति॥ **1.63**॥

मधुरमधरबिम्बे मञ्जुलं मन्दहासे
शिशिरममृतवाक्ये शीतलं दृष्टिपाते।
विपुलमरुणनेत्रे विश्रुतं वेणुनादे
मरकतमणिनीलं बालमालोकये नु॥ **1.64**॥

माधुर्यादपि मधुरं मन्मथतातस्य किमपि कैशोरम्।
चापल्यादपि चपलं चेतो मम हरति हन्त किं कुर्मः॥ **1.65**॥

वक्षःस्थले च विपुलं नयनोत्पले च
मन्दस्मिते च मृदुलं मदजल्पिते च।
बिम्बाधरे च मधुरं मुरळीरवे च
बालं विलासनिधिमाकलये कदा नु॥ **1.66**॥

आर्द्रावलोकितदयापरिणद्धनेत्र -
माविष्कृतस्मितसुधामधुराधरोष्ठम्।
आद्यं पुमांसमवतंसितबर्हिबर्ह -
मालोकयन्ति कृतिनः कृतपुण्यपुञ्जाः॥ **1.67**॥

मारः स्वयं नु मधुरद्युतिमण्डलं नु
माधुर्यमेव नु मनोनयनामृतं नु।
वाणीमृजा नु मम जीवितवल्लभो नु
बालोऽयमभ्युदयते मम लोचनाय॥ **1.68**॥

बालोऽयमालोलविलोचनेन
वक्त्रेण चित्रीकृतदिङ्मुखेन।
वेषेण घोषोचितभूषणेन
मुग्धेन दुग्धे नयनोत्सुकं नः॥ **1.69**॥

आन्दोळिताग्रभुजमाकुलनेत्रलील -
मार्द्रस्मितार्द्रवदनाम्बुजचन्द्रबिम्बम्।
शिञ्जानभूषणशतं शिखिपिञ्छमौळिं
शीतं विलोचनरसायनमभ्युपैति॥ **1.70**॥

पशुपालबालपरिषद्विभूषणं
शिशुरेष शीतलविलोललोचनः।
मृदुलस्मितार्द्रवदनेन्दुसम्पदा
मदयन्मदीयहृदयं विगाहते॥ **1.71**॥

तदिदमुपनतं तमालनीलं
तरळविलोचनतारकाभिरामम्।
मुदितमुदितवक्त्रचन्द्रबिम्बं
मुखरितवेणुविलासजीवितं मे॥ **1.72**॥

चापल्यसीम चपलानुभवैकसीम
चातुर्यसीम चतुराननशिल्पसीम।
सौरभ्यसीम सकलाद्भुतकेळिसीम
सौभाग्यसीम तदिदं व्रजभाग्यसीम॥ **1.73**॥

माधुर्येण द्विगुणशिशिरं वक्त्रचन्द्रं वहन्ती
वंशीवीथीविगळदमृतस्रोतसा सेचयन्ती।
मद्वाणीनां विहरणपदं मत्तसौभाग्यभाजां
मत्पुण्यानां परिणतिरहो नेत्रयोस्सन्निधत्ते॥ **1.74**॥

तेजसेऽस्तु नमो धेनुपालिने लोकपालिने।
राधापयोधरोत्सङ्गशायिने शेषशायिने॥ **1.75**॥

धेनुपालदयितास्तनस्थली -
धन्यकुङ्कुमसनाथकान्तये।
वेणुगीतगतिमूलवेधसे
तेजसे तदिदमों नमो नमः॥ **1.76**॥

मृदुक्वणन्नूपुरमन्थरेण
बालेन पादाम्बुजपल्लवेन।
अनुक्वणन्मञ्जुलवेणुगीत -
मायाति मे जीवितमात्तकेलि॥ **1.77**॥

सोऽयं विलासमुरळीनिनदामृतेन
सिञ्चन्नुदञ्चितमिदं मम कर्णयुग्मम्।

आयाति मे नयनबन्धुरनन्यबन्धु -
रानन्दकन्दळितकेळिकटाक्षलक्ष्यः ॥ **1.78** ॥

दूराद्विलोकयति वारणखेलगामी
धाराकटाक्षभरितेन विलोचनेन।
आरादुपैति हृदयङ्गमवेणुनाद -
वेणीदुघेन दशनावरणेन देवः ॥ **1.79** ॥

त्रिभुवनसरसाभ्यां दीप्तभूषापदाभ्यां
दृशि दृशि शिशिराभ्यां दिव्यलीलाकुलाभ्याम्।
अशरणशरणाभ्यामद्भुताभ्यां पदाभ्या -
मयमयमनुकूजद्वेणुरायाति देवः ॥ **1.80** ॥

सोऽयं मुनीन्द्रजनमानसतापहारी
सोऽयं मदव्रजवधूवसनापहारी।
सोऽयं तृतीयभुवनेश्वरदर्पहारी
सोऽयं मदीयहृदयाम्बुरुहापहारी ॥ **1.81** ॥

सर्वज्ञत्वे च मौग्ध्ये च सार्वभौममिदं मम।
निर्विशन्नयनं तेजो निर्वाणपदमश्नुते ॥ **1.82** ॥

कृष्णानमेतत्पुनरुक्तशोभ -
मुष्णेतरांशोरुदयं मुखेन्दोः।
तृष्णाम्बुराशिं द्विगुणीकरोति
कृष्णाह्वयं किञ्चन जीवितं मे ॥ **1.83** ॥

तदेतदाताम्रविलोचनश्री -
सम्भाविताशेषविनम्रवर्गम्।
मुहुर्मुरारेर्मधुराधरोष्ठं
मुखाम्बुजं चुम्बति मानसं मे ॥ **1.84** ॥

करौ शरदुदञ्चिताम्बुजविलासशिक्षागुरू
पदौ विबुधपादपप्रथमपल्लवोल्लङ्घिनौ।
दृशौ दळितदुर्मदत्रिभुवनोपमानश्रियौ
विलोक्य सुविलोचनामृतमहो महच्छैशवम्॥ **1.85**॥

आचिन्वानमहन्यहन्यहनि साकारान् विहारक्रमा -
नारुन्धानमरुन्धतीहृदयमप्यार्द्रस्मितास्यश्रिया।
आतन्वानमनन्यजन्मनयनश्लाघ्यामनर्घ्यां दशा -
मामन्दं व्रजसुन्दरीस्तनतटीसाम्राज्यमाज्जृम्भते॥ **1.86**॥

समुच्छ्वसितयौवनं तरळशैशवालङ्कृतं
मदच्छुरितलोचनं मदनमुग्धहासामृतम्।
प्रतिक्षणविलोकनं प्रणयपीतवंशीमुखं
जगत्त्रयविमोहनं जयति मामकं जीवितम्॥ **1.87**॥

चित्रं तदेतच्चरणारविन्दं
चित्रं तदेतन्नयनारविन्दम्।
चित्रं तदेतद्वदनारविन्दं
चित्रं तदेतत्पुनरम्ब ! चित्रम्॥ **1.88**॥

अखिलभुवनैकभूषण -
मधिभूषितजलधिदुहितृकुचकुम्भम्।
व्रजयुवतीहारावलि -
मरकतनायक महामणिं वन्दे॥ **1.89**॥

कान्ताकचग्रहणविग्रहबद्धलक्ष्मी -
खण्डाङ्गरागरसरञ्जितमञ्जुलश्रि।
गण्डस्थलीमुकुरमण्डलखेलमान -
घर्माङ्कुरं किमपि खेलति कृष्णतेजः॥ **1.90**॥

मधुरं मधुरं वपुरस्य विभो -
मर्धुरं मधुरं वदनं मधुरम्।
मधुगन्धि मृदुस्मितमेतदहो
मधुरं मधुरं मधुरं मधुरम्॥ **1.91**॥

शृङ्गाररससर्वस्वं शिखिपिञ्छविभूषणम्।
अङ्गीकृतनराकारमाश्रये भुवनाश्रयम्॥ **1.92**॥

नाद्यापि पश्यति कदाचन दर्शनेन
चित्तेन चोपनिषदा सुदृशां सहस्रम्।
स त्वं चिरं नयनयोरनयोः पदव्यां
स्वामिन्! कदा नु कृपया मम सन्निधत्से॥ **1.93**॥

केयं कान्तिः केशव! त्वन्मुखेन्दोः
कोऽयं वेषः कोऽपि वाचामभूमिः।
सेयं सोऽयं स्वादुता मञ्जुलश्रीः
भूयो भूयो भूयशस्त्वां नमामि॥ **1.94**॥

वदनेन्दु विनिर्जितश्शशी
दशधा देव! पदं प्रपद्यते।
अधिकां श्रियमश्नुतेतरां
तव कारुण्यविजृम्भितं कियत्॥ **1.95**॥

तत्त्वन्मुखं कथमिवाब्जसमानकक्ष्यं
वाङ्माधुरीबहुलपर्वकळाससमृद्धम्।
तत् किं ब्रुवे किमपरं भुवनैककान्तं
यस्य त्वदाननसमा सुषमा सदा स्यात्॥ **1.96**॥

शुश्रूषसे यदि वचः शृणु मामकीनं
पूर्वैरपूर्वकविभिर्न कटाक्षितं यत्।

नीराजनक्रमधुरं भवदाननेन्दोः
निर्व्याजमर्हति चिराय शशिप्रदीपः॥ **1.97**॥

अखण्डनिर्वाणरसप्रवाहै -
र्विखण्डिताशेषरसान्तराणि।
अयन्त्रितोद्भान्तसुधार्णवानि
जयन्ति शीतानि तव स्मितानि॥ **1.98**॥

कामं सन्तु सहस्रशः कतिपये सारस्यधौरेयकाः
कामं वा कमनीयतापरिणतिस्वाराज्यबद्धव्रताः।
तैर्नैवं विवदामहे न च वयं देव ! प्रियं ब्रूमहे
यत्सत्यं रमणीयतापरिणतिस्त्वय्येव पारङ्गता॥ **1.99**॥

मन्दारमूले मदनाभिरामं
बिम्बाधरापूरितवेणुनादम्।
गोगोपगोपीजनमध्यसंस्थं
गोपं भजे गोकुलपूर्णचन्द्रम्॥ **1.100**॥

गळद्व्रीडा लोला मदनवनिता गोपवनिता
मधुस्फीतं गीतं किमपि मधुरा चापलधुरा।
समुज्जृम्भा गुम्भा मधुरिमगिरां मादृशगिरां
त्वयि स्थाने जाते दधति चपलं जन्म च फलम्॥ **1.101**॥

भुवनं भवनं विलासिनी श्री -
स्तनयस्तामरसासनः स्मरश्च।
परिचारपरम्पराः सुरेन्द्रा -
स्तपदि त्वच्चरितं विभो विचित्रम्॥ **1.102**॥

देवस्त्रिलोकीसौभाग्यकस्तूरीतिलकाङ्कुरः।
जीयाद् व्रजाङ्गनानङ्गकेळीललितविभ्रमः॥ **1.103**॥

प्रेमदं च मे कामदं च मे
वेदनं च मे वैभवं च मे।
जीवनं च मे जीवितं च मे
दैवतं च मे देव नापरम्॥ **1.104**॥

माधुर्येण विजृम्भन्तां वाचो नस्तव वैभवे।
चापल्येन विवर्धन्तां चिन्ता नस्तव शैशवे॥ **1.105**॥

यानि त्वच्चरितामृतानि रसनालेह्यानि धन्यात्मनां
ये वा चापलशैशवव्यतिकरा राधापराधोन्मुखाः।
या वा भावितवेणुगीतगतयो लीलामुखाम्भोरुहे
धारावाहिकया वहन्तु हृदये तान्येव तान्येव मे॥ **1.106**॥

भक्तिस्त्वयि स्थिरतरा भगवन् यदि स्या -
द्दैवेन नः फलितदिव्यकिशोरवेषे।
मुक्तिः स्वयं मुकुळिताञ्जलि सेवतेऽस्मान्
धर्मार्थकामगतयः समयप्रतीक्षाः॥ **1.107**॥

जय जय जय देव देव देव
त्रिभुवनमङ्गळदिव्यनामधेय।
जय जय जय बालकृष्णदेव
श्रवणमनोनयनामृतावतार॥ **1.108**॥

तुभ्यं निर्भरहर्षवर्षविवशावेशस्फुटाविर्भव -
द्भ्रूयश्चापलभूषितेषु सुकृतां भावेषु निर्भासते।
श्रीमद्गोकुलमण्डनाय महते वाचां विदूरस्फुरन्
माधुर्यैकरसार्णवाय महसे कस्मैचिदस्मै नमः॥ **1.109**॥

ईशानदेव चरणाभरणेन नीवी -
दामोदरस्थिरयशः स्तबकोद्गमेन।

लीलाशुकेन रचितं तव देव कृष्ण -
कर्णामृतं वहतु कल्पशतान्तरेऽपि ॥ **1.110** ॥

॥ द्वितीयाश्वासः ॥

अभिनवनवनीतस्निग्धमापीतदुग्धं
दधिकणपरिदिग्धं मुग्धमङ्गं मुरारेः।
दिशतु भुवनकृच्छ्रच्छेदि तापिञ्छगुच्छ -
च्छवि नवशिखिपिञ्छा लाञ्छितं वाञ्छितं नः ॥ **2.1** ॥

यां दृष्ट्वा यमुनां पिपासुरनिशं व्यूहो गवां गाहते
विद्युत्वानिति नीलकण्ठनिवहो यां द्रष्टुमुत्कण्ठते।
उत्तंसाय तमालपल्लवमिति च्छिन्दन्ति यां गोपिकाः
कान्तिः काळियशासनस्य वपुषः सा पावनी पातु नः ॥ **2.2** ॥

देवः पायात्पयसि विमले यामुने मज्जतीनां
याचन्तीनामनुनयपदैर्वञ्चितान्यंशुकानि।
लज्जालोलैरलसविलसैरुन्मिषत्पञ्चबाणै -
र्गोपस्त्रीणां नयनकुसुमैरर्चितः केशवो नः ॥ **2.3** ॥

मातर्नातः परमनुचितं यत्खलानां पुरस्ता -
दस्ताशङ्कं जठरपिठरीपूर्तये नर्तितासि।
तत्क्षन्तव्यं सहजसरळे वत्सले वाणि ! कुर्यां
प्रायश्चित्तं गुणगणनया गोपवेषस्य विष्णोः ॥ **2.4** ॥

अङ्गुळ्यग्रैररुणकिरणैर्मुक्तसंरुद्धरन्ध्रं
वारं वारं वदनमरुता वेणुमापूरयन्तम्।
व्यत्यस्ताङ्घ्रिं विकचकमलच्छायविस्तारनेत्रं
वन्दे वृन्दावनसुचरितं नन्दगोपालसूनुम् ॥ **2.5** ॥

मन्दं मन्दं मधुरनिनदैर्वेणुमापूरयन्तं
बृन्दं बृन्दावनभुवि गवां चारयन्तं चरन्तम्।
छन्दोभागे शतमखमुखध्वंसिनां दानवानां
हन्तारं तं कथय रसने ! गोपकन्याभुजङ्गम्॥ **2.6**॥

वेणीमूले विरचितघनश्यामपिञ्छावचूडो
विद्युल्लेखावलयित इव स्निग्धपीताम्बरेण।
मामालिङ्गन्मरकतमणिस्तम्भगंभीरबाहुः
स्वप्ने दृष्टस्तरुणतुलसीभूषणो नीलमेघः॥ **2.7**॥

कृष्णे हृत्वा वसननिचयं कूलकुञ्जाधिरूढे
मुग्धा काचिन्मुहुरनुनयैः किं न्विति व्याहरन्ती।
सभ्रूभङ्गं सदरहसितं सत्रपं सानुरागं
छायाशौरेः करतलगतान्यम्बराण्याचकर्ष॥ **2.8**॥

अपि जनुषि परस्मिन्नात्तपुण्यो भवेयं
तटभुवि यमुनायास्तादृशो वंशनाळः।
अनुभवति य एषश्श्रीमदाभीरसूनो -
रधरमणिसमीपन्यासधन्यामवस्थाम्॥ **2.9**॥

अयि परिचिनु चेतः प्रातरभ्भोजनेत्रं
कबरकलितचञ्चत्पिञ्छदामाभिरामम्।
वलभिदुपलनीलं वल्लवीभागधेयं
निखिलनिगमवल्लीमूलकन्दं मुकुन्दम्॥ **2.10**॥

अयि मुरळि मुकुन्दस्मेरवक्त्रारविन्द -
श्वसनमधुरसज्ञे त्वां प्रणम्याद्य याचे।
अधरमणिसमीपं प्राप्तवत्यां भवत्यां
कथय रहसि कर्णे मद्दशां नन्दसूनोः॥ **2.11**॥

सजलजलदनीलं वल्लवीकेळिलोलं
श्रितसुरतरुमूलं विद्युदुल्लासिचेलम्।
सुररिपुकुलकालं सन्मनोबिम्बलीलं
नतसुरमुनिजालं नौमि गोपालबालम्॥ **2.12**॥

अधरबिम्बविडम्बितविद्रुमं
मधुरवेणुनिनादविनोदिनम्।
कमलकोमलकम्रमुखाम्बुजं
कमपि गोपकुमारमुपास्महे॥ **2.13**॥

अधरे विनिवेश्य वंशनाळं
विवराण्यस्य सलीलमङ्गुळीभिः।
मुहुरन्तरयन्मुहुर्विवृण्वन्
मधुरं गायति माधवो वनान्ते॥ **2.14**॥

वदने नवनीतगन्धवाहं
वचने तस्करचातुरीधुरीणम्।
नयने कुहनाश्रुमाश्रयेथा -
श्चरणे कोमलताण्डवं कुमारम्॥ **2.15**॥

अमुनाऽखिलगोपगोपनार्थं
यमुनारोधसि नन्दनन्दनेन।
दमुना वनसम्भवः पपे नः
किमु नासौ शरणार्थिनां शरण्यः॥ **2.16**॥

जगदादरणीयजारभावं
जलजापत्यवचोविचारगम्यम्।
तनुतां तनुतां शिवेतराणां
सुरनाथोपलसुन्दरं महो नः॥ **2.17**॥

या शेखरे श्रुतिगिरां हृदि योगभाजां
पादाम्बुजे च सुलभा व्रजसुन्दरीणाम्।
सा काऽपि सर्वजगतामभिरामसीमा
कामाय नो भवतु गोपकिशोरमूर्तिः॥ **2.18**॥

अत्यन्तबालमतसीकुसुमप्रकाशं
दिग्वाससं कनकभूषणभूषिताङ्गम्।
विस्रस्तकेशमरुणाधरमायताक्षं
कृष्णं नमामि मनसा वसुदेवसूनुम्॥ **2.19**॥

हस्ताङ्घ्रिनिक्वणितकङ्कणकिङ्किणीकं
मध्ये नितम्बमवलम्बितहेमसूत्रम्।
मुक्ताकलापमुकुळीकृतकाकपक्षं
वन्दामहे व्रजवरं वसुदेवभाग्यम्॥ **2.20**॥

बृन्दावनद्रुमतलेषु गवां गणेषु
वेदावसानसमयेषु च दृश्यते यत्।
तद्वेणुनादनपरं शिखिपिञ्छचूडं
ब्रह्म स्मरामि कमलेक्षणमभ्रनीलम्॥ **2.21**॥

व्यत्यस्तपादमवतंसितबर्हिबर्हं
साचीकृताननिवेशितवेणुरन्ध्रम्।
तेजः परं परमकारुणिकं पुरस्तात्
प्राणप्रयाणसमये मम सन्निधत्ताम्॥ **2.22**॥

घोषप्रघोषशमनाय मथोगुणेन
मध्ये बबन्ध जननी नवनीतचोरम्।
तद्बन्धनं त्रिजगतामुदराश्रयाणा -
माक्रोशकारणमहो नितरां बभूव॥ **2.23**॥

शैवा वयं न खलु तत्र विचारणीयं
पञ्चाक्षरीजपपरा नितरां तथापि।
चेतो मदीयमतसीकुसुमावभासं
स्मेराननं स्मरति गोपवधूकिशोरम्॥ **2.24**॥

राधा पुनातु जगदच्युतदत्तचित्ता
मन्थानमाकलयती दधिरिक्तपात्रे।
तस्याः स्तनस्तबकचञ्चललोलदृष्टि -
र्देवोऽपि दोहनधिया वृषभं निरुन्धन्॥ **2.25**॥

गोधूळिधूसरितकोमलकुन्तलाग्रं
गोवर्धनोद्धरणकेळिकृतप्रयासम्।
गोपीजनस्य कुचकुङ्कुममुद्रिताङ्गं
गोविन्दमिन्दुवदनं शरणं भजामः॥ **2.26**॥

यद्रोमरन्ध्रपरिपूर्तिविधावदक्षा
वाराहजन्मनि बभूवुरमी समुद्राः।
तं नाम नाथमरविन्ददृशं यशोदा
पाणिद्वयान्तरजलैः स्नपयां बभूव॥ **2.27**॥

वरमिममुपदेशमाद्रियध्वं
निगमवनेषु नितान्तचारखिन्नः।
विचिनुत भवनेषु वल्लवीना -
मुपनिषदर्थमुलूखले निबद्धम्॥ **2.28**॥

देवकीतनयपूजनपूतः
पूतनारिचरणोदकधौतः।
यद्यहं स्मृतधनञ्जयसूतः
किं करिष्यति स मे यमदूतः॥ **2.29**॥

भासतां भवभयैकभेषजं
मानसे मम मुहुर्मुहुर्मुहुः।
गोपवेषमुपसेदुषस्स्वयं
यापि कापि रमणीयता विभोः॥ **2.30**॥

कर्णलम्बितकदम्बमञ्जरी -
केसरारुणकपोलमण्डलम्।
निर्मलं निगमवागगोचरं
नीलिमानमवलोकयामहे॥ **2.31**॥

साचि सञ्चलितलोचनोत्पलं
सामिकुड्मलितकोमलाधरम्।
वेगवल्गितकराङ्गुळीमुखं
वेणुनादरसिकं भजामहे॥ **2.32**॥

स्यन्दने गरुडमण्डितध्वजे
कुण्डिनेशतनयाधिरोपिता।
केनचिन्नवतमालपल्लव -
श्यामलेन पुरुषेण नीयते॥ **2.33**॥

मायात पान्थाः पथि भीमरथ्या
दिगम्बरः कोऽपि तमालनीलः।
विन्यस्तहस्तोऽपि नितम्बबिम्बे
धूर्तस्समाकर्षति चित्तवित्तम्॥ **2.34**॥

अङ्गनामङ्गनामन्तरे माधवो
माधवं माधवं चान्तरेणाङ्गना।
इत्थमाकल्पिते मण्डले मध्यगः
सञ्जगौ वेणुना देवकीनन्दनः॥ **2.35**॥

केकिकेकादृतानेकपङ्केरुहा -
लीनहंसावळीहृद्यता हृद्यता।
कंसवंशाटवीदाहदावानलः
सञ्जगौ वेणुना देवकीनन्दनः॥ **2.36**॥

क्वापि वीणाभिरारावणा कम्पितः
क्वापि वीणाभिराकिङ्किणी नर्तितः।
क्वापि वीणाभिरामान्तरं गापितः
सञ्जगौ वेणुना देवकीनन्दनः॥ **2.37**॥

चारुचन्द्रावळीलोचनैश्चुम्बितो
गोपगोबृन्दगोपालिकावल्लभः।
वल्लवीबृन्दबृन्दारकः कामुकः
सञ्जगौ वेणुना देवकीनन्दनः॥ **2.38**॥

मौळिमालामिळन्मत्तभृङ्गीलता -
भीतभीतप्रियाविभ्रमालिङ्गितः।
स्रस्तगोपीकुचाभोगसम्मेलितः
सञ्जगौ वेणुना देवकीनन्दनः॥ **2.39**॥

चारुचामीकराभासभामाविभु -
वैंजयन्तीलतावासितोरःस्थलः।
नन्दबृन्दावने वासितामध्यगः
सञ्जगौ वेणुना देवकीनन्दनः॥ **2.40**॥

बालिकाताळिकाताळलीलालया -
सङ्गसन्दर्शितभ्रूलताविभ्रमः।
गोपिकागीतदत्तावधानस्स्वयं
सञ्जगौ वेणुना देवकीनन्दनः॥ **2.41**॥

पारिजातं समुद्धृत्य राधावरो
रोपयामास भामागृहस्याङ्गणे।
शीतशीते वटे यामुनीये तटे
सञ्जगौ वेणुना देवकीनन्दनः॥ **2.42**॥

अग्रे दीर्घतरोऽयमर्जुनतरुस्तस्याग्रतो वर्त्मनी
सा घोषं समुपैति तत्परिसरे देशे कळिन्दात्मजा।
तस्यास्तीरतमालकाननतले चक्रं गवां चारयन्
गोपः क्रीडति दर्शयिष्यति सखे पन्थानमव्याहृतम्॥ **2.43**॥

गोधूळिधूसरितकोमलगोपवेषं
गोपालबालकशतैरनुगम्यमानम्।
सायन्तने प्रतिगृहं पशुबन्धनार्थं
गच्छन्तमच्युतशिशुं प्रणतोऽस्मि नित्यम्॥ **2.44**॥

निधिं लावण्यानां निखिलजगदाश्चर्यनिलयं
निजावासं भासां निरवधिकनिश्श्रेयसरसम्।
सुधाधारासारं सुकृतपरिपाकं मृगदृशां
प्रपद्ये माङ्गल्यं प्रथममधिदैवं कृतधियाम्॥ **2.45**॥

आताम्रपाणिकमलप्रणयप्रतोद -
मालोलहारमणिकुण्डलहेमसूत्रम्।
आविश्श्रमाम्बुकणमम्बुदनीलमव्या -
दाद्यं धनञ्जयरथाभरणं महो नः॥ **2.46**॥

नखनियमितकण्डून्पाण्डवस्यन्दनाश्वा -
ननुदिनमभिषिञ्चन्नञ्जलिस्थैः पयोभिः।
अवतु विततगात्रस्तोत्रनिष्ट्यूतमौळि -
र्दशनविधृतरश्मिर्देवकीपुण्यराशिः॥ **2.47**॥

व्रजयुवतिसहाये यौवनोल्लासिकाये
सकलशुभविलासे कुन्दमन्दारहासे।
निवसतु मम चित्तं तत्पदायत्तवृत्तं
मुनिसरसिजभानौ नन्दगोपालसूनौ॥ **2.48**॥

अरण्यानीमार्द्रस्मितमधुरबिम्बाधरसुधा
सरण्यासंक्रान्तैस्सपदि मदयन् वेणुनिनदैः।
धरण्या सानन्दोत्पुलकमुपगूढाङ्घ्रिकमलः
शरण्यानामाद्यस्स जयतु शरीरी मधुरिमा॥ **2.49**॥

विदग्धगोपालविलासिनीनां
सम्भोगचिह्नाङ्कितसर्वगात्रम्।
पवित्रमाम्नायगिरामगम्यं
ब्रह्म प्रपद्ये नवनीतचोरम्॥ **2.50**॥

अन्तर्गृहे कृष्णमवेक्ष्य चोरं
बद्ध्वा कवाटं जननीं गतैका।
उलूखले दामनिबद्धमेनं
तत्रापि दृष्ट्वा स्तिमिता बभूव॥ **2.51**॥

रत्नस्थले जानुचरः कुमारः
सङ्क्रान्तमात्मीयमुखारविन्दम्।
आदातुकामस्तदलाभखेदा -
द्विलोक्य धात्रीवदनं रुरोद॥ **2.52**॥

आनन्देन यशोदया समदनं गोपाङ्गनाभिश्चिरं
साशङ्कं बलविद्विषा सकुसुमैः सिद्धैः पृथिव्याकुलम्।
सेर्ष्यं गोपकुमारकैस्सकरुणं पौरैर्जनैः सस्मितं
यो दृष्टः स पुनातु नो मुररिपुः प्रोत्क्षिप्तगोवर्धनः॥ **2.53**॥

उपासतामात्मविदः पुराणाः
परं पुमांसं निहितं गुहायाम्।
वयं यशोदाशिशुबाललीला -
कथासुधासिन्धुषु लीलयामः॥ **2.54**॥

विक्रेतुकामा किल गोपकन्या
मुरारिपादार्पितचित्तवृत्तिः।
दध्यादिकं मोहवशादवोच -
द्गोविन्द दामोदर माधवेति॥ **2.55**॥

उलूखलं वा यमिनां मनो वा
गोपाङ्गनानां कुचकुड्मलं वा।
मुरारिनाम्नः कलभस्य नून -
मालानमासीत् त्रयमेव भूमौ॥ **2.56**॥

करारविन्देन पदारविन्दं
मुखारविन्दे विनिवेशयन्तम्।
वटस्य पत्रस्य पुटे शयानं
बालं मुकुन्दं मनसा स्मरामि॥ **2.57**॥

शम्भो स्वागतमास्यतामित इतो वामेन पद्मासन
क्रौञ्चारे कुशलं सुखं सुरपते वित्तेश नो दृश्यसे।
इत्थं स्वप्नगतस्य कैटभजितश्श्रुत्वा यशोदा गिरः
किं किं बालक जल्पसीति रचितं धूधूकृतं पातु नः॥ **2.58**॥

मातः किं यदुनाथ देहि चषकं किं तेन पातुं पय -
स्तन्नास्त्यद्य कदास्ति वा निशि निशा का वाऽन्धकारोदये।
आमील्याक्षियुगं निशाप्युपगता देहीति मातुर्मुहु -
र्वक्षोजांशुककर्षणोद्यतकरः कृष्णस्स पुष्णातु नः॥ **2.59**॥

काळिन्दीपुलिनोदरेषु मुसली यावद्गतः खेलितुं
तावत्कार्परिकं पयः पिब हरे वर्धिष्यते ते शिखा।
इत्थं बालतया प्रतारणपराः शृत्वा यशोदागिरः
पायान्नस्स्वशिखां स्पृशन् प्रमुदितः क्षीरेऽर्धपीते हरिः॥ **2.60**॥

कैलासो नवनीतति क्षितिरियं प्राग्जग्धमृल्लोष्टति
क्षीरोदोऽपि निपीतदुग्धति लसत् स्मेरे प्रफुल्ले मुखे।
मात्राऽजीर्णधिया दृढं चकितया नष्टाऽस्मि दृष्टाः कया
धूधू वत्सक जीव जीव चिरमित्युक्तोऽवतान्नो हरिः॥ **2.61**॥

किञ्चित्कुञ्चितलोचनस्य पिबतः पर्यायपीतस्तनं
सद्यः प्रस्नुतदुग्धबिन्दुमपरं हस्तेन सम्मार्जतः।
मात्रैकाङ्गुळिलालितस्य चुबुके स्मेराननस्याधरे
शौरेः क्षीणकणान्विता निपतिता दन्तद्युतिः पातु नः॥ **2.62**॥

उत्तुङ्गस्तनमण्डलोपरिलसत्प्रालम्बमुक्तामणे -
रन्तर्बिम्बितमिन्द्रनीलनिकरच्छायानुकारिद्युतेः।
लज्जाव्याजमुपेत्य नम्रवदना स्पष्टं मुरारेर्वपुः
पश्यन्ती मुदिता मुदोऽस्तु भवतां लक्ष्मीर्विवाहोत्सवे॥ **2.63**॥

कृष्णेनाम्ब गतेन रन्तुमधुना मृद्भक्षिता स्वेच्छया
तथ्यं कृष्ण क एवमाह मुसली मिथ्याम्ब पश्याननम्।
व्यादेहीति विदारिते शिशुमुखे दृष्ट्वा समस्तं जग -
न्माता यस्य जगाम विस्मयपदं पायात्स नः केशवः॥ **2.64**॥

स्वाती सपत्नी किल तारकाणां
मुक्ताफलानां जननीति रोषात्।
सा रोहिणी नीलमसूत रत्नं
कृतास्पदं गोपवधूकुचेषु॥ **2.65**॥

नृत्यन्तमत्यन्तविलोकनीयं
कृष्णं मणिस्तम्भगतं मृगाक्षी।
निरीक्ष्य साक्षादिव कृष्णमग्रे
द्विधा वितेने नवनीतमेकम्॥ **2.66**॥

वत्स जागृहि विभातमागतं
जीव कृष्ण शरदां शतं शतम्।
इत्युदीर्य सुचिरं यशोदया
दृश्यमानवदनं भजामहे॥ **2.67**॥

ओष्ठं जिघ्रन् शिशुरिति धिया चुम्बितो वल्लवीभिः
कण्ठं गृह्णन्नरुणितपदं गाढमालिङ्गिताङ्गः।
दोष्णा लज्जापदमभिमृशन्नङ्कमारोपितात्मा
धूर्तस्वामी हरतु दुरितं दूरतो बालकृष्णः॥ **2.68**॥

एते लक्ष्मण जानकीविरहितं मां खेदयन्त्यम्बुदा
मर्माणीव च घट्टयन्त्यलममी क्रूरः कदम्बानिलाः।
इत्थं व्याहृतपूर्वजन्मचरितं यो राधया वीक्षितः
सेर्ष्यं शङ्कितया स नस्सुखयतु स्वप्नायमानो हरिः॥ **2.69**॥

ओष्ठं मुञ्च हरे बिभेमि भवता पानैर्हता पूतना
कण्ठाश्लेषममुं जहीहि दळितावालिङ्गनेनार्जुनौ।
मा देहि च्छुरितं हिरण्यकशिपुर्नीतो नखैः पञ्चतां
इत्थं वारितरात्रिकेळिरवताल्लक्ष्म्यापहासाद्धरिः॥ **2.70**॥

रामो नाम बभूव हुं तदबला सीतेति हुं तौ पितु -
र्वाचा पञ्चवटीतटे विहरतस्तामाहरद्रावणः।
निद्रार्थं जननी कथामिति हरेर्हुङ्कारतः शृण्वतः
सौमित्रे क्व धनुर्धनुर्धनुरिति व्यग्रा गिरः पातु नः॥ **2.71**॥

बालोऽपि शैलोद्धरणाग्रपाणि -
नीलोऽपि नीरन्ध्रतमः प्रदीपः।
धीरोऽपि राधानयनावबद्धो
जारोऽपि संसारहरः कुतस्त्वम्॥ **2.72**॥

बालाय नीलवपुषे नवकिङ्किणीक -
जालाभिरामजघनाय दिगम्बराय।
शार्दूलदिव्यनखभूषणभूषिताय
नन्दात्मजाय नवनीतमुषे नमस्ते॥ **2.73**॥

पाणौ पायसभक्तमाहितरसं विभ्रन्मुदा दक्षिणे
सव्ये शारदचन्द्रमण्डलनिभं हैयङ्गवीनं दधत्।
कण्ठे कल्पितपुण्डरीकनखमप्युद्दामदीप्तिं वहन्
देवो दिव्यदिगम्बरो दिशतु नस्सौख्यं यशोदाशिशुः॥ **2.74**॥

किङ्किणिकिणिकिणिरभसै -
रङ्गणभुवि रिङ्गणैः सदाऽटन्तम्।
कुङ्कुणुकुणुपदयुगळं
कङ्कणकरभूषणं हरिं वन्दे॥ **2.75**॥

सम्बाधे सुरभीणा -
मम्बामायासयन्तमनुयान्तीम्।
लम्बालकमवलम्बे
तं बालं तनुविलग्नजम्बालम्॥ **2.76**॥

अञ्चितपिञ्छापीडं
वञ्चितसौजन्यवल्लवीवलयम्।
अधरमणिनिहितवेणुं
बालं गोपालमनिशमवलम्बे॥ **2.77**॥

प्रह्लादभागधेयं
निगममहाद्रेर्गुहान्तराधेयम्।
नरहरिपदाभिधेयं
विबुधविधेयं ममानुसंधेयम्॥ **2.78**॥

संसारे किं सारं
कंसारेश्चरणकमलपरिभजनम्।
ज्योतिः किमन्धकारे
यदन्धकारेरनुस्मरणम्॥ **2.79**॥

कलशनवनीतचोरे
कमलादृक्कुमुदचन्द्रिकापूरे।
विहरतु नन्दकुमारे
चेतो मम गोपसुन्दरीजारे॥ **2.80**॥

कस्त्वं बाल बलानुजः किमिहते मन्मन्दिराशङ्कया
युक्तं तन्नवनीतपात्रविवरे हस्तं किमर्थं न्यसेः।
मातः कञ्चन वत्सकं मृगयितुं मा गा विषादं क्षणा -
दित्येवं वरवल्लवीप्रतिवचः कृष्णस्य पुष्णातु नः॥ **2.81**॥

गोपालाजिरकर्दमे विहरसे विप्राध्वरे लज्जसे
ब्रूषे गोकुलहुङ्कृतैः स्तुतिशतैर्मौनं विधत्से विदाम्।
दास्यं गोकुलपुंश्चलीषु कुरुषे स्वाम्यं न दान्तात्मसु
ज्ञातं कृष्ण तवाङ्घ्रिपङ्कजयुगं प्रेम्णाचलं मञ्जुलम्॥ **2.82**॥

नमस्तस्मै यशोदाया
दायादायास्तु तेजसे।
यद्धि राधामुखाम्भोजं
भोजं भोजं व्यवर्धत॥ **2.83**॥

अवताराः सन्त्वन्ये
सरसिजनयनस्य सर्वतोभद्राः।
कृष्णादन्यः को वा
प्रभवति गोगोपगोपिकामुक्त्यै॥ **2.84**॥

मध्ये गोकुलमण्डलं प्रतिदिशं चाम्बारवोज्जृम्भिते
प्रातर्दोहमहोत्सवे नवघनश्यामं रणन्नूपुरम्।
फाले बालविभूषणं कटिरणत्सत्किङ्किणीमेखलं
कण्ठे व्याघ्रनखं च शैशवकळाकल्याणकात्स्न्र्यं भजे॥ **2.85**॥

सजलजलदनीलं दर्शितोदारलीलं
करतलधृतशैलं वेणुनादैरसालम्।
व्रजजनकुलपालं कामिनीकेळिलोलं
कलितललितमालं नौमि गोपालबालम्॥ **2.86**॥

स्मितललितकपोलं स्निग्धसङ्गीतलोलं
ललितचिकुरजालं चौर्यचातुर्यलीलम्।
शतमखरिपुकालं शातकुम्भाभचेलं
कुवलयदळनीलं नौमि गोपालबालम्॥ **2.87**॥

मुरळिनिनदलोलं मुग्धमायूरचूडं
दळितदनुजजालं धन्यसौजन्यलीलम्।
परहितनवहेलं पद्मसद्मानुकूलं
नवजलधरनीलं नौमि गोपालबालम्॥ **2.88**॥

सरसगुणनिकायं सच्चिदानन्दकायं
शमितसकलमायं सत्यलक्ष्मीसहायम्।
शमदमसमुदायं शान्तसर्वान्तरायं
सुहृदयजनदायं नौमि गोपालरायम्॥ **2.89**॥

लक्ष्मीकळत्रं ललिताब्जनेत्रं
पूर्णेन्दुवक्त्रं पुरुहूतमित्रम्।
कारुण्यपात्रं कमनीयगात्रं
वन्दे पवित्रं वसुदेवपुत्रम्॥ **2.90**॥

मदमयमदमयदुरगं
यमुनामवतीर्य वीर्यशाली यः।
मम रतिममरतिरस्कृति -
शमनपरस्स क्रियात्कृष्णः॥ **2.91**॥

मौळौ मायूरबर्हं मृगमदतिलकं चारु लालाटपट्टे
कर्णद्वन्द्वे च ताळीदळमतिमृदुलं मौक्तिकं नासिकायाम्।
हारो मन्दारमालापरिमळभरिते कौस्तुभस्योपकण्ठे
पाणौ वेणुश्च यस्य व्रजयुवतियुतः पातु पीताम्बरो नः॥ **2.92**॥

मुरारिणा वारिविहारकाले
मृगेक्षणानां मुषितांशुकानाम्।
करद्वयं वा कचसंहतिर्वा
प्रमीलनं वा परिधानमासीत्॥ **2.93**॥

यासां गोपाङ्गनानां लसदसिततरालोललीलाकटाक्षा
यन्नासा चारु मुक्तामणिरुचिनिकरव्योमगङ्गाप्रवाहे।
मीनायन्तेऽपि तासामतिरभसचलद्चारुनीलालकान्ता
भृङ्गायन्ते यदङ्घ्रिद्वयसरसिरुहे पातु पीताम्बरो नः॥ **2.94**॥

यद्वेणुश्रेणिरूपस्थितसुषिरमुखोद्गीर्णनादप्रभिन्ना
एणाक्ष्यस्तत्क्षणेन त्रुटितनिजपतिप्रेमबन्धा बभूवुः।
अस्तव्यस्तालकान्ताः स्फुरदधरकुचद्वन्द्वनाभिप्रदेशाः
कामावेशप्रकर्षप्रकटितपुलकाः पातु पीताम्बरो नः॥ **2.95**॥

देवक्या जठराकरे समुदितः क्रीतो गवां पालिना
नन्देनानकदुन्दुभेर्निजसुतापण्येन पुण्यात्मना।
गोपालावळिमुग्धहारतरळो गोपीजनालङ्कृतिः
स्थेयान्नो हृदि सन्ततं सुमधुरः कोऽपीन्द्रनीलो मणिः॥ **2.96**॥

पीठे पीठनिषण्णबाळकगळे तिष्ठन् स गोपालको
यन्त्रान्तःस्थितदुग्धभाण्डमपकृष्याच्छाद्य घण्टारवम्।
वक्त्रोपान्तकृताञ्जलिः कृतशिरः कम्पं पिबन्यः पयः
पायादागतगोपिकानयनयोर्गण्डूषफूत्कारकृत्॥ **2.97**॥

यज्ञैरीजिमहे धनं दधिमहे पात्रेषु नूनं वयं
वृद्धान्भेजिमहे तपश्चकृमहे जन्मान्तरे दुश्चरम्।
येनास्माकमभूदनन्यसुलभा भक्तिर्भवद्वेषिणी
चाणूरद्विषि भक्तकल्मषमुषि श्रेयःपुषि श्रीजुषि॥ **2.98**॥

त्वयि प्रसन्ने मम किं गुणेन
त्वय्यप्रसन्ने मम किं गुणेन।
रक्ते विरक्ते च वरे वधूनां
निरर्थकः कुङ्कुमपत्रभङ्गः॥ **2.99**॥

गायन्ति क्षणदावसानसमये सानन्दमिन्दुप्रभां
रुन्धन्त्यो निजदन्तकान्तिनिवहैर्गोपाङ्गना गोकुले।
मथ्नन्त्यो दधि पाणिकङ्कणझणत्कारानुकारं जवा -
द्व्यावल्गद्वसनाञ्चला यमनिशं पीताम्बरोऽव्यात्स नः॥ **2.100**॥

अंसालम्बितवामकुण्डलभरं मन्दोन्नतभ्रूलतं
किञ्चित्कुञ्चितकोमलाधरपुटं साचि प्रसारेक्षणम्।
आलोलाङ्गुळिपल्लवैर्मुरळिकामापूरयन्तं मुदा
मूले कल्पतरोस्त्रिभङ्गिललितं जाने जगन्मोहनम्॥ **2.101**॥

मल्लैश्शैलेन्द्रकल्पः शिशुरितरजनैः पुष्पचापोऽङ्गनाभि -
गोपैस्तु प्राकृतात्मा दिविकुलिशभृता विश्वकायोऽप्रमेयः।
क्रुद्धः कंसेन कालो भयचकितदृशा योगिभिर्ध्येयमूर्तिः
दृष्टो रङ्गावतारे हरिरमरगणानन्दकृत् पातु युष्मान्॥ **2.102**॥

संविष्टो मणिविष्टरेऽङ्कतलमध्यासीन लक्ष्मी मुखे
कस्तूरीतिलकं मुदा विरचयन् हर्षात्कुचौ संस्पृशन्।
अन्योन्यस्मितचन्द्रिकाकिसलयैराराधयन्मन्मथं
गोपीगोपपरीवृतो यदुपतिः पायाज्जगन्मोहनः॥ **2.103**॥

आकृष्टे वसनाञ्चले कुवलयश्यामा त्रपाधःकृता
दृष्टिः संवलिता रुचा कुचयुगे स्वर्णप्रभे श्रीमति।
बालः कश्चन चूतपल्लव इति प्रान्तस्मितास्यश्रियं
श्लिष्यंस्तामथ रुक्मिणीं नतमुखीं कृष्णस्स पुष्णातु नः॥ **2.104**॥

उर्व्यां कोऽपि महीधरो लघुतरो दोर्भ्यां धृतो लीलया
तेन त्वं दिवि भूतले च सततं गोवर्धनोद्धारकः।
त्वां त्रैलोक्यधरं वहामि कुचयोरग्रे न तद्गण्यते
किं वा केशव भाषणेन बहुना पुण्यैर्यशो लभ्यते॥ **2.105**॥

सन्ध्यावन्दन भद्रमस्तु भवते भोः स्नान तुभ्यं नमो
भो देवाः पितरश्च तर्पणविधौ नाहं क्षमः क्षम्यताम्।
यत्र क्वापि निषीद्य यादवकुलोत्तंसस्य कंसद्विषः
स्मारं स्मारमघं हरामि तदलं मन्ये किमन्येन मे॥ **2.106**॥

हे गोपालक हे कृपाजलनिधे हे सिन्धुकन्यापते
हे कंसान्तक हे गजेन्द्रकरुणापारीण हे माधव।
हे रामानुज हे जगत्रयगुरो हे पुण्डरीकाक्ष मां
हे गोपीजननाथ पालय परं जानामि न त्वां विना॥ **2.107**॥

कस्तूरीतिलकं ललाटफलके वक्षःस्थले कौस्तुभं
नासाग्रे नवमौक्तिकं करतले वेणुं करे कङ्कणम्।
सर्वाङ्गे हरिचन्दनं च कलयन् कण्ठे च मुक्तावलिं
गोपस्त्रीपरिवेष्टितो विजयते गोपालचूडामणिः॥ **2.108**॥

लोकानुन्मदयन् श्रुतीर्मुखरयन् श्रोणीरुहान्हर्षयन्
शैलान्विद्रवयन् मृगान्विवशयन् गोबृन्दमानन्दयन्।
गोपान् संभ्रमयन् मुनीन्मुकुलयन् सप्तस्वरान् जृम्भयन्
ओंकारार्थमुदीरयन् विजयते वंशीनिनादश्शिशोः॥ **2.109**॥

॥ तृतीयाश्वासः॥

अस्ति स्वस्त्ययनं समस्तजगतामभ्यस्तलक्ष्मीस्तनं
वस्तु ध्वस्तरजस्तमोभिरनिशं न्यस्तं पुरस्तादिव।
हस्तोदस्तगिरीन्द्रमस्तकतरुप्रस्तारविस्तारित -
स्रस्तस्वस्तरुसूनसंस्तरलसत्प्रस्तावि राधास्तुतम्॥ **3.1**॥

राधाराधितविभ्रमाद्भुतरसं लावण्यरत्नाकरं
साधारण्यपदव्यतीतसहजस्मेराननाम्भोरुहम्।
आलम्बे हरिनीलगर्वगुरुतासर्वस्वनिर्वापणं
बालं वैणविकं विमुग्धमधुरं मूर्धाभिषिक्तं महः॥ **3.2**॥

करिणामलभ्यगतिवैभवं भजे
करुणावलम्बितकिशोरविग्रहम्।
यमिनामनारतविहारि मानसे
यमुनावनान्तरसिकं परं महः॥ **3.3**॥

अतन्त्रितत्रिजगदपि व्रजाङ्गना -
नियन्त्रितं विपुलविलोचनाज्ञया।

निरन्तरं मम हृदये विजृम्भतां
समन्ततः सरसतरं परं महः ॥ **3.4** ॥

कन्दर्पप्रतिमल्लकान्तिविभवं कादम्बिनीबान्धवं
बृन्दारण्यविलासिनीव्यसनिनं वेषेण भूषामयम्।
मन्दस्मेरमुखाम्बुजं मधुरिमव्यामृष्टबिम्बाधरं
वन्दे कन्दलितार्द्रयौवनवनं कैशोरकं शार्ङ्गिणः ॥ **3.5** ॥

आमुक्तमानुषममुक्तनिजानुभाव -
मारूढयौवनमगूढविदग्धलीलम्।
आमृष्टयौवनमनष्टकिशोरभाव -
माद्यं महः किमपि माद्यति मानसे मे ॥ **3.6** ॥

ते ते भावास्सकलजगतीलोभनीयप्रभावाः
नानातृष्णासुहृदि हृदि मे काममाविर्भवन्तु।
वीणावेणुक्वणितलसितस्मेरवक्त्रारविन्दान्
नाहं जाने मधुरमपरं नन्दपुण्याम्बुराशेः ॥ **3.7** ॥

सुकृतिभिरादृते सरसवेणुनिनादसुधा -
रसलहरीविहारनिरवग्रहकर्णपुटे।
व्रजवरसुन्दरीमुखसरोरुहसन्मधुपे
महसि कदानु मज्जति मदीयमिदं हृदयम् ॥ **3.8** ॥

तृष्णातुरे चेतसि जृम्भमाणां
मुष्णान्मुहुर्मोहमहान्धकारम्।
पुष्णातु नः पुण्यदयैकसिन्धोः
कृष्णस्य कारुण्यकटाक्षकेलिः ॥ **3.9** ॥

निखिलनिगममौळिलालितं
पदकमलं परमस्य तेजसः।

व्रजभुवि बहुमन्महेतरां
सरसकरीषविशेषरूषिताम्॥ **3.10**॥

उदारमृदुलस्मितव्यतिकराभिरामाननं
मुदा मुहुरुदीर्णया मुनिमनोम्बुजाम्रेडितम्।
मदालसविलोचनव्रजवधूमुखास्वादितं
कदा नु कमलेक्षणं कमपि बालमालोकये॥ **3.11**॥

व्रजजनमदयोषिल्लोचनोच्छिष्टशेषी -
कृतमतिचपलाभ्यां लोचनाभ्यामुभाभ्याम्।
सकृदपि परिपातुं ते वयं पारयामः
कुवलयदळनीलं कान्तिपूरं कदा नु॥ **3.12**॥

घोषयोषिदनुगीतयौवनं
कोमलस्तनितवेणुनिस्स्वनम्।
सारभूतमभिरामसंपदां
धाम तामरसलोचनं भजे॥ **3.13**॥

लीलया ललितयावलम्बितं
मूलगेहमिव मूर्तिसंपदाम्।
नीलनीरदविकासविभ्रमं
बालमेव वयमाद्रियामहे॥ **3.14**॥

वन्दे मुरारेश्चरणारविन्द -
द्वन्द्वं दयादर्शितशैशवस्य।
वन्दारुबृन्दारकबृन्दमौळि -
मन्दारमालाविनिमर्दभीरु॥ **3.15**॥

यस्मिन्नृत्यति यस्य शेखरभरैः क्रौञ्चद्विषश्चन्द्रकी
यस्मिन्दृप्यति यस्य घोषसुरभिं जिघ्रन्वृषोधूर्जटेः।

यस्मिन्सज्जति यस्य विभ्रमगतिं वाञ्छन्हरेस्सिन्धुर -
स्तद्बृन्दावनकल्पकद्रुमवनं तं वा किशोरं भजे॥ **3.16**॥

अरुणाधरामृतविशेषितस्मितं
वरुणालयानुगतवर्णवैभवम्।
तरुणारविन्ददळदीर्घलोचनं
करुणालयं कमपि बालमाश्रये॥ **3.17**॥

लावण्यवीचीरचिताङ्गभूषां
भूषापदारोपितपुण्यबर्हाम्।
कारुण्यधाराळकटाक्षमालां
बालां भजे वल्लववंशलक्ष्मीम्॥ **3.18**॥

मधुरैकरसं वपुर्विभो -
र्मथुरावीथिचरं भजामहे।
नगरीमृगशाबलोचना -
नयनेन्दीवरवर्षवर्षितम्॥ **3.19**॥

पर्याकुलेन नयनान्तविजृम्भितेन
वक्त्रेण कोमलदरस्मितविभ्रमेण।
मन्त्रेण मञ्जुलतरेण च जल्पितेन
नन्दस्य हन्त तनयो हृदयं धुनोति॥ **3.20**॥

कन्दर्पकण्डूलकटाक्षबन्धी -
रिन्दीवराक्षीरभिलाषमाणान्।
मन्दस्मिताधारमुखारविन्दा -
न्वन्दामहे वल्लवधूर्तपादान्॥ **3.21**॥

लीलाटोपकटाक्षनिर्भरपरिष्वङ्गप्रसङ्गाधिक -
प्रीते गीतिविभङ्गसङ्गतलसद्वेणुप्रणादामृते।

राधालोचनलालितस्य ललितस्स्मेरे मुरारेर्मुदा
माधुर्यैकरसे मुखेन्दुकमले मग्नं मदीयं मनः ॥ **3.22** ॥

शरणागतवज्रपञ्जरे
शरणे शार्ङ्गधरस्य वैभवे।
कृपया धृतगोपविग्रहे
कियदन्यन्मृगयामहे वयम् ॥ **3.23** ॥

जगत्त्रयैकान्तमनोज्ञभूमि
चेतस्यजस्रं मम सन्निधत्ताम्।
रमासमास्वादितसौकुमार्यं
राधास्तनाभोगरसज्ञमोजः ॥ **3.24** ॥

वयमेते विश्वसिमः
करुणाकरमूर्तिकिंवदन्त्याङ्गे।
अपि च विभो तव ललिते
चपलतरा मतिरियं बाल्ये ॥ **3.25** ॥

वत्सपालचरः कोऽपि
वत्सः श्रीवत्सलाञ्छनः।
उत्सवाय कदा भावी -
त्युत्सुके मम लोचने ॥ **3.26** ॥

मधुरिमभरिते मनोभिरामे
मृदुलतरस्मितमुद्रिताननेन्दौ।
त्रिभुवननयनैकलोभनीये
महसि वयं व्रजभाजि लालसाः स्मः ॥ **3.27** ॥

मुखारविन्दे मकरन्दबिन्दु -
निष्यन्दलीलामुरळीनिनादे।

व्रजाङ्गनापाङ्गतरङ्गभृङ्ग -
सङ्ग्रामभूमौ तव लालसाः स्मः ॥ **3.28** ॥

आताम्रायतलोचनांशुलहरीलीलासुधाप्यायितैः
गीताम्रेडितदिव्यकेळिभरितैः स्फीतं व्रजस्त्रीजनैः।
स्वेदाम्भःकणभूषितेन किमपि स्मेरेण वक्त्रेन्दुना
पादाम्भोजमृदुप्रचारसुभगं पश्यामि दृश्यं महः ॥ **3.29** ॥

पाणौ वेणुः प्रकृतिसुकुमाराकृतौ बाल्यलक्ष्मीः
पार्श्वे बालाः प्रणयसरसालोकितापाङ्गलीलाः।
मौळौ बर्हं मधुरवदनाम्भोरुहे मौग्ध्यमुद्रे -
त्यार्द्राकारं किमपि कितवं ज्योतिरन्वेषयामः ॥ **3.30** ॥

आरूढवेणुतरुणाधरविभ्रमेण
माधुर्यशालिवदनाम्बुजमुद्वहन्ती।
आलोक्यतां किमनया वनदेवता वः
कैशोरके वयसि कापि च कान्तियष्टिः ॥ **3.31** ॥

अनन्यसाधारणकान्तिकान्त -
माक्रान्तगोपीनयनारविन्दम्।
पुंसः पुराणस्य नवं विलासं
पुण्येन पूर्णेन विलोकयिष्ये ॥ **3.32** ॥

साष्टाङ्गपातमभिवन्द्य समस्तभावैः
सर्वान् सुरेन्द्रनिकरानिदमेव याचे।
मन्दस्मितार्द्रमधुराननचन्द्रबिम्बे
नन्दस्य पुण्यनिचये मम भक्तिरस्तु ॥ **3.33** ॥

एषु प्रवाहेषु स एव मन्ये
क्षणोऽपि गण्यः पुरुषायुषेषु।

आस्वाद्यते यत्र कयापि भक्त्या
नीलस्य बालस्य निजं चरित्रम्॥ **3.34**॥

निसर्गसरसाधरं निजदयार्द्रदिव्येक्षणं
मनोज्ञमुखपङ्कजं मधुरसार्द्रमन्दस्मितम्।
रसज्ञ हृदयास्पदं रमितवल्लवीलोचनं
पुनःपुनरुपास्महे भुवनलोभनीयं महः॥ **3.35**॥

स कोऽपि बालस्सरसीरुहाक्ष -
स्सा च व्रजस्त्रीजनपादधूळिः।
मुहुस्तदेतद्युगळं मदीये
मोमुह्यमानोऽपि मनस्युदेतु॥ **3.36**॥

मयि प्रयाणाभिमुखे च वल्लवी -
स्तनद्वयीदुर्ललितस्स बालकः।
शनैश्शनैश्श्रावितवेणुनिस्वनो
विलासवेषेण पुरः प्रतीयताम्॥ **3.37**॥

अतिभूमिमभूमिमेव वा
वचसां वासितवल्लवीस्तनम्।
मनसामपरं रसायनं
मधुराद्वैतमुपास्महे महः॥ **3.38**॥

जननातरेऽपि जगदेकमण्डने
कमनीयधाम्नि कमलायतेक्षणे।
व्रजसुन्दरीजनविलोचनामृते
चपलानि सन्तु सकलेन्द्रियाणि मे॥ **3.39**॥

मुनिश्रेणीवन्द्यं मदभरलसद्वल्लववधू -
स्तनश्रोणीबिम्बस्तिमितनयनाम्भोजसुभगम्।

पुनः श्लाघाभूमिं पुलकितगिरां नैगमगिरां
घनश्यामं वन्दे किमपि कमनीयाकृति महः ॥ **3.40** ॥

अनुचुम्बतामविचलेन चेतसा
मनुजाकृतेर्मधुरिमश्रियं विभोः।
अयि देव कृष्ण दयितेति जल्पता -
मपि नो भवेयुरपि नाम तादृशाः ॥ **3.41** ॥

किशोरवेषेण कृशोदरीदृशां
विशेषदृश्येन विशाललोचनम्।
यशोदया लब्धयशोनवाम्बुधे -
र्निशामये नीलनिशाकरं कदा ॥ **3.42** ॥

प्रकृतिरवतु नो विलासलक्ष्म्याः
प्रकृतिजडं प्रणतापराधवीथ्याम्।
सुकृतिकृतपदं किशोरभावे
सुकृतिमनः प्रणिधानपात्रमोजः ॥ **3.43** ॥

अपहसित सुधामदावलेपै -
रतिसुमनोहरमार्द्रमन्दहासैः।
व्रजयुवतिविलोचनावलेह्यं
रमयतु धाम रमावरोधनं नः ॥ **3.44** ॥

अङ्कूरितस्मेरदशाविशेषै -
रश्रान्तहर्षामृतवर्षमक्ष्णाम्।
सङ्क्रीडतां चेतसि गोपकन्या -
घनस्तनस्वस्त्ययनं महो नः ॥ **3.45** ॥

मृगमदपङ्कसङ्करविशेषितवन्यमहा -
गिरितटगण्डगैरिकघनद्रवविद्रुमिताम्।

अजितभुजान्तरं भजत हे बतगोपवधू -
स्तनकलशस्थलीघुसृणमर्दनकर्दमितम्॥ **3.46**॥

आमूलपल्लवितलीलमपाङ्गजालै -
रासिञ्चती भुवनमादृतगोपवेषा।
बालाकृतिर्मृदुलमुग्धमुखेन्दुबिम्बा
माधुर्यसिद्धिरवतान्मधुविद्विषो नः॥ **3.47**॥

विरणन्मणिनूपुरं व्रजे
चरणाम्भोजमुपास्स्व शार्ङ्गिणः।
सरसे सरसि श्रियाश्रितं
कमलं वा कलहंसनादितम्॥ **3.48**॥

शरणमशरणानां शारदाम्भोजनेत्रं
निरवधिमधुरिम्ना नीलवेषेण रम्यम्।
स्मरशरपरतन्त्रस्मेरनेत्राम्बुजाभि -
र्व्रजयुवतिभिरव्याद् ब्रह्म संवेष्टितं नः॥ **3.49**॥

सुव्यक्तकान्तिभरसौरभदिव्यगात्र -
मव्यक्तयौवनपरीतकिशोरभावम्।
गव्यानुपालनविधावनुशिष्टमव्या -
दव्याजरम्यमखिलेश्वरवैभवं नः॥ **3.50**॥

अनुगतममरीणामम्बरालम्बिनीनां
नयनमधुरिमश्रीनर्मनिर्माणसीम्नाम्।
व्रजयुवतिविलासव्यापृतापाङ्गमव्या -
त्त्रिभुवनसुकुमारं देवकैशोरकं नः॥ **3.51**॥

आपादमाचूडमतिप्रसक्तै -
रापीयमाना यमिनां मनोभिः।

गोपीजनज्ञातरसाऽवताद्वो
गोपालभूपालकुमारमूर्तिः ॥ **3.52** ॥

दिष्ट्या बृन्दावनमृगदृशां विप्रयोगाकुलानां
प्रत्यासन्नं प्रणयचपलापाङ्गवीचीतरङ्गैः।
लक्ष्मीलीलाकुवलयदळश्यामलं धाम कामान्
पुष्णीयान्नः पुलकमुकुळाभोगभूषाविशेषम् ॥ **3.53** ॥

जयति गुहशिखीन्द्रपिञ्छमौळि -
स्सुरगिरिगैरिककल्पिताङ्गरागः।
सुरयुवतिविकीर्णसूनवर्ष -
स्नपितविभूषितकुन्तलः कुमारः ॥ **3.54** ॥

मधुरमन्दशुचिस्मितमञ्जुलं
वदनपङ्कजमङ्गजवेल्लितम्।
विजयतां व्रजबालवधूजन -
स्तनतटीविलुठन्नयनं विभोः ॥ **3.55** ॥

अलसविलसन्मुग्धस्निग्धस्मितं व्रजसुन्दरी -
मदनकदनस्विन्नं धन्यं महद्वदनाम्बुजम्।
तरुणमरुणज्योत्स्ना कात्स्न्र्या स्मितस्नपिताधरं
जयति विजयश्रेणीमेणीदृशां मदयन्महः ॥ **3.56** ॥

राधाकेळिकटाक्षवीक्षितमहावक्षःस्थलीमण्डना
जीयासुः पुलकाङ्कुरास्त्रिभुवनस्वादीयसस्तेजसः।
क्रीडान्तप्रतिसुप्तदुग्धतनयामुग्धावबोधक्षण -
त्रासारूढदृढोपगूहनमहासाम्राज्यसान्द्रश्रियः ॥ **3.57** ॥

स्मितस्नुतसुधाधरामदशिखण्डिबर्हाङ्किता
विशालनयनाम्बुजा व्रजविलासिनीवासिताः।

मनोज्ञमुखपङ्कजा मधुरवेणुनादद्रवा
जयन्ति मम चेतसश्चिरमुपासिता वासनाः ॥ **3.58** ॥

जीयादसौ शिखिशिखण्डकृतावतंसा
संसिद्धिकी सरसकान्तिसुधासमृद्धिः।
यद्बिन्दुलेशकणिकापरिमाणभाग्यः
सौभाग्यसीमपदमञ्चति पञ्चबाणः ॥ **3.59** ॥

आयामेन दृशोर्विशालतरयोरक्षय्यमार्द्रस्मित -
च्छायाधर्षितशारदेन्दुललितं चापल्यमात्रं शिशोः।
आयासानपरान्विधूय रसिकैरास्वाद्यमानं मुहु -
र्जीयादुन्मदवल्लवीकुचभराधारं किशोरं महः ॥ **3.60** ॥

स्कन्धावारसदो प्रजाः कतिपये गोपास्सहायादयः
स्कन्धालम्बिनि वत्सदाम्नि धनदा गोपाङ्गनाः स्वाङ्गनाः।
शृङ्गारा गिरिगैरिकं शिव शिव श्रीमन्ति बर्हाणि च
शृङ्गग्राहिकया तथापि तदिदं प्राहुस्त्रिलोकेश्वरम् ॥ **3.61** ॥

श्रीमद्बर्हिशिखण्डमण्डनजुषे श्यामाभिरामत्विषे
लावण्यैकरसावसिक्तवपुषे लक्ष्मीसरःप्रावृषे।
लीलाकृष्टरसज्ञधर्ममनसे लीलामृतस्रोतसे
के वा न स्पृहयन्ति हन्त महसे गोपीजनप्रेयसे ॥ **3.62** ॥

आपाटलाधरमधीरविलोलनेत्र -
मामोदनिर्भरितमद्भुतकान्तिपूरम्।
आविस्मितामृतमनुस्मृतिलोभनीय -
मामुद्रितानन महो मधुरं मुरारेः ॥ **3.63** ॥

जागृहि जागृहि चेत -
श्चिराय चरितार्थता भवतः।

अनुभूयतामिदमिदं
पुरः स्थितं पूर्णनिर्वाणम्॥ **3.64**॥

चरणयोररुणं करुणार्द्रयोः
कचभरे बहुळं विपुलं दृशोः।
वपुषि मञ्जुलमञ्जनमेचके
वयसि बालमहो मधुरं महः॥ **3.65**॥

मालाबर्हमनोज्ञकुन्तलभरां वन्यप्रसूनोक्षितां
शैलेयद्रवकॢप्तचित्रतिलकं शाश्वन्मनोहारिणीम्।
लीलावेणुरवामृतैकरसिकां लावण्यलक्ष्मीमयीं
बालां बालतमालनीलवपुषं वन्दे परां देवताम्॥ **3.66**॥

गुरु मृदुपदे गूढं गुल्फे घनं जघनस्तले
नळिनमुदरे दीर्घं बाह्वोर्विशालमुरःस्थले।
मधुरमधरे मुग्धं वक्त्रे विलासि विलोचने
बहु कचभरे वन्यं वेषे मनोज्ञमहो महः॥ **3.67**॥

जिहानं जिहानं सुजानेन मौग्ध्यं
दुहानं दुहानं सुधां वेणुनादैः।
लिहानं लिहानं सुधीर्घैरपाङ्गै -
र्महानन्दसर्वस्वमेतन्नमस्तात्॥ **3.68**॥

लसद्बर्हापीडं ललितललितस्मेरवदनं
भ्रमत्क्रीडापाङ्गं प्रणतजनतानिर्वृतिपदम्।
नवाम्भोदश्यामं निजमधुरिमामोदभरितं
परं देवं वन्दे परिमिळितकैशोरकरसम्॥ **3.69**॥

सारस्यसामग्र्यमिवाननेन
माधुर्यचातुर्यमिव स्मितेन।
कारुण्यतारुण्यमिवेक्षितेन
चापल्यसाफल्यमिदं दृशोर्मे॥ **32.70**॥

यत्र वा तत्र वा देव
यदि विश्वसिमस्त्वयि।
निर्वाणमपि दुर्वार -
मर्वाचीनानि किं पुनः॥ **3.71**॥

रागान्धगोपीजनवन्दिताभ्यां
योगीन्द्रभृङ्गेन्द्रनिषेविताभ्याम्।
आताम्रपङ्केरुहविभ्रमाभ्यां
स्वामिन् पदाभ्यामयमञ्जलिस्ते॥ **3.72**॥

अर्थानुलापान्व्रजसुन्दरीणा -
मकृत्रिमाणाञ्च सरस्वतीनाम्।
आर्द्राशयेन श्रवणाञ्चलेन
सम्भावयन्तं तरुणं गृणीमः॥ **3.73**॥

मनसि मम सन्निधत्तां
मधुरमुखा मन्थरापाङ्गा।
करकलितललितवंशा
कापि किशोरा कृपालहरी॥ **3.74**॥

रक्षन्तु नः शिक्षितपाशुपाल्या
बाल्यावृता बर्हिशिखावतंसाः।
प्राणप्रियाः प्रस्तुतवेणुगीताः
शीतादृशोः शीतलगोपकन्याः॥ **3.75**॥

स्मितस्तबकिताधरं शिशिरवेणुनादामृतं
मुहुस्तरललोचनं मदकटाक्षमालाकुलम्।
उरःस्थलविलीनया कमलया समालिङ्गितं
भुवस्तलमुपागतं भुवनदैवतं पातु नः॥ **3.76**॥

नयनाम्बुजे भजत कामदुघं
हृदयाम्बुजे किमपि कारुणिकम्।
चरणाम्बुजे मुनिकुलैकधनं
वदनाम्बुजे व्रजवधूविभवम्॥ **3.77**॥

निर्वासनं हन्त रसान्तराणां
निर्वाणसाम्राज्यमिवावतीर्णम्।
अव्याजमाधुर्यमहानिधान -
मव्याद्व्रजानामधिदैवतं नः॥ **3.78**॥

गोपीनामभिमतगीतवेषहर्षा -
दापीनस्तनभरनिर्भरोपगूढम्।
केळीनामवतु रसैरुपास्यमानं
काळिन्दीपुळिनचरं परं महो नः॥ **3.79**॥

खेलतां मनसि खेचराङ्गना -
माननीयमृदुवेणुनिस्वनैः।
कानने किमपि नः कृपास्पदं
कालमेघकलहोद्वहं महः॥ **3.80**॥

एणीशाबविलोचनाभिरलसश्रोणीभरप्रौढिभि -
र्वेणीभूतरसक्रमाभिरभितश्श्रेणीकृताभिर्वृतः।
पाणी द्वौ च विनोदयन् रतिपतेस्तूणीशयैस्सायकै -
र्वाणीनामपदं परं व्रजजनक्षोणीपतिः पातु नः॥ **3.81**॥

कालिन्दीपुलिने तमालनिबिडच्छाये पुरःसंचरत्
तोये तोयजपत्रपात्रनिहितं दध्यन्नमश्नाति यः।
वामे पाणितले निधाय मधुरं वेणुं विषाणं कटि -
प्रान्ते गाश्च विलोकयन् प्रतिकलं तं बालमालोकये॥ **3.82**॥

यद्गोपीवदनेन्दुमण्डनमभूत् कस्तूरिकापत्रकं
यल्लक्ष्मीकुचशातकुंभकलशव्याकोशमिन्दीवरम्।
यन्निर्वाणनिधानसाधनविधौ सिद्धाञ्जनं योगिनां
तन्नः श्यामलमाविरस्तु हृदये कृष्णाभिधानं महः॥ **3.83**॥

फुल्लेन्दीवरकान्तिमिन्दुवदनं बर्हावतंसप्रियं
श्रीवत्साङ्कमुदारकौस्तुभधरं पीताम्बरं सुन्दरम्।
गोपीनां नयनोत्पलार्चिततनुं गोगोपसङ्घावृतं
गोविन्दं कलवेणुनादनिरतं दिव्याङ्गभूषं भजे॥ **3.84**॥

यन्नाभीसरसीरुहान्तरपुटे भृङ्गायमाणो विधिः
यद्वक्षः कमलाविलाससदनं यच्चक्षुषी चेन्द्विनौ।
यत्पादाब्जविनिःसृता सुरनदी शम्भोः शिरोभूषणं
यन्नामस्मरणं धुनोति दुरितं पायात्स नः केशवः॥ **3.85**॥

रक्षन्तु त्वामसितजलजैरञ्जलिः पादमूले
मीना नाभीसरसि हृदये मारबाणा मुरारेः।
हाराः कण्ठे हरिमणिमया वक्त्रपद्मे द्विरेफाः
पिञ्छाचूडाश्चिकुरनिचये घोषयोषित्कटाक्षाः॥ **3.86**॥

दधिमथननिनादैस्त्यक्तनिद्रः प्रभाते
निभृतपदमगारं वल्लवीनां प्रवृष्टः।
मुखकमलसमीरैराशु निर्वाप्य दीपान्
कबळितनवनीतः पातु गोपालबालः॥ **3.87**॥

प्रातः स्मरामि दधिघोषविनीतनिद्रं
निद्रावसानरमणीयमुखारविन्दम्।
हृद्यानवद्यवपुषं नयनाभिराम -
मुन्निद्रपद्मनयनं नवनीतचोरम्॥ **3.88**॥

फुल्लहल्लकवतंसकोल्लस -
द्वल्लमागमगवीगवेषितम्।
वल्लवीचिकुरवासिताङ्गुली -
पल्लवं कमपि वल्लवं भजे॥ **3.89**॥

स्तेयं हरेर्हरति यन्नवनीतचौर्यं
जारत्वमस्य गुरुतल्पकृतापराधम्।
हत्यां दशाननहतिर्मधुपानदोषं
यत्पूतनास्तनपयः स पुनातु कृष्णः॥ **3.90**॥

मारमावस मदीयमानसे
माधवैकनिलये यदृच्छया।
श्रीरमापतिरिहागमेदसौ
कः सहेत निजवेश्मलङ्घनम्॥ **3.91**॥

आकुञ्चितं जानु करं च वामं
न्यस्य क्षितौ दक्षिणहस्तपद्मे।
आलोकयन्तं नवनीतखण्डं
बालं भजे कृष्णमुपानताङ्गम्॥ **3.92**॥

जानुभ्यामभिधावन्तं पाणिभ्यामतिसुन्दरम्।
सुकुण्डलालकं बालं गोपालं चिन्तयेदुषः॥ **3.93**॥

विहाय कोदण्डशरौ मुहूर्तं
गृहाण पाणौ मणिचारुवेणुम्।

मायूरबर्हं च निजोत्तमाङ्गे
सीतापते त्वां प्रणमामि पश्चात्॥ **3.94**॥

अयं क्षीराम्भोधेः पतिरिति गवां पालक इति
श्रितोऽस्माभिः क्षीरोपनयनधिया गोपतनयः।
अनेन प्रत्यूहो व्यरचि सततं येन जननी -
स्तनादप्यस्माकं सकृदपि पयो दुर्लभमभूत्॥ **3.95**॥

हस्तमाक्षिप्य यातोऽसि बलात्कृष्ण किमद्भुतम्।
हृदयाद्यदि निर्यासि पौरुषं गणयामि ते॥ **3.96**॥

तमसि रविरिवोद्यन्मज्जतामम्बुराशौ
प्लव इव तृषितानां स्वादुवर्षीव मेघः।
निधिरिव विधनानां दीर्घतीव्रामयानां
भिषगिव कुशलं नो दातुमायातु शौरिः॥ **3.97**॥

कोदण्डं मसृणं सुगन्धि विशिखं चक्राब्जपाशाङ्कुशं
हैमीं वेणुलतां करैश्च दधतं सिन्दूरपुञ्जारुणम्।
कन्दर्पाधिकसुन्दरं स्मितमुखं गोपाङ्गनावेष्टितं
गोपालं सततं भजामि वरदं त्रैलोक्यरक्षामणिम्॥ **3.98**॥

सायङ्काले वनान्ते कुसुमितसमये सैकते चन्द्रिकायां
त्रैलोक्याकर्षणाङ्कं सुरनरगणिकामोहनापाङ्गमूर्तिम्।
सेव्यं शृङ्गारभावैर्नवरसभरितैर्गोपकन्यासहस्रै -
र्वन्देऽहं रासकेळीरतमतिसुभगं वश्य गोपालकृष्णम्॥ **3.99**॥

कदम्बमूले क्रीडन्तं वृन्दावननिवेशितम्।
पद्मासनस्थितं वन्दे वेणुं गायन्तमच्युतम्॥ **3.100**॥

बालं नीलाम्बुदाभं नवमणिविलसत् किङ्किणीजालबद्ध -
श्रोणीजङ्घान्तयुग्मं विपुलगुरुणखप्रोल्लसत्कण्ठभूषम्।
फुल्लाम्भोजाभवक्त्रं हतशकटमरुत् पूतनाद्यं प्रसन्नं
गोविन्दं वन्दितेन्द्राद्यमरवरमजं पूजयेद्वासरादौ॥ **3.101**॥

वन्द्यं देवैर्मुकुन्दं विकसितकुरुविन्दाभमिन्दीवराक्षं
गोगोपीवृन्दवीतं जितरिपुनिवहं कुन्दमन्दारहासम्।
नीलग्रीवाग्रपिञ्छाकलनसुविलसत्कुन्तलं भानुमन्तं
देवं पीताम्बराढ्यं जप जप दिनशो मध्यमाह्ने रमायै॥ **3.102**॥

चक्रान्तध्वस्तवैरिव्रजमजितमपास्तावनीभारमाद्यै -
रावीतं नारदाद्यैर्मुनिभिरभिनुतं तत्त्वनिर्णीतहेतोः।
सायाह्ने निर्मलाङ्गं निरुपमरुचिरं चिन्तयेन्नीलभासं
मन्त्री विश्वोदयस्थित्यपहरणपदं मुक्तिदं वासुदेवम्॥ **3.103**॥

कोदण्डमैक्षवमखण्डमिषुं च पौष्पं
चक्राब्जपाशसृणिकाञ्जनवंशनालम्।
बिभ्राणमष्टविधबाहुभिरर्कवर्णं
ध्यायेद्धरिं मदनगोपविलासवेषम्॥ **3.104**॥

अङ्गुळ्या कः कवाटं प्रहरति कुटिले माधवः किं वसन्तो
नो चक्री किं कुलालो न हि धरणिधरः किं द्विजिह्वः फणीन्द्रः।
नाहं धाराहिमर्दी किमसि खगपतिर्नो हरिः किं कपीन्द्रः
इत्येवं गोपकन्या प्रतिवचनजितः पातु वश्चक्रपाणिः॥ **3.105**॥

राधामोहनमन्दिरादुपगतश्चन्द्रावळीमूचिवान्
राधे क्षेममयेऽस्ति तस्य वचनं श्रुत्वाऽह चन्द्रावळी।
कंस क्षेममये विमुग्धहृदये कंसः क्व दृष्टस्त्वया
राधा क्वेति विलज्जितो नतमुखः स्मेरो हरिः पातु वः॥ **3.106**॥

या प्रीतिर्विदुरार्पिते मुररिपो कुन्त्यर्पिते यादृशी
या गोवर्धनमूर्ध्नि या च पृथुके स्तन्ये यशोदार्पिते।
भारद्वाजसमर्पिते शबरिकादत्तेऽधरे योषितां
या प्रीतिर्मुनिपत्निभक्तिरचितेऽप्यत्रापि तां तां कुरु॥ **3.107**॥

कृष्णानुस्मरणादेव पादसङ्घातपञ्जरः।
शतधा भेदमायाति गिरिर्वज्रहतो यथा॥ **3.108**॥

यस्यात्मभूतस्य गुरोः प्रसादा -
दहं विमुक्तोऽस्मि शरीरबन्धात्।
सर्वोपदेष्टुः पुरुषोत्तमस्य
तस्याङ्घ्रिपद्मं प्रणतोऽस्मि नित्यम्॥ **3.109**॥

॥ श्री कृष्णकर्णामृतं समाप्तम्॥